

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
МИНИСТЪР

ЗАПОВЕД

№ РД 09 - 739/12.05.2009 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 42, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация за професията

УТВЪРЖДАВАМ

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация за професия код **621040 Техник-животновъд**, специалност код **6210406 Пчеларство и бубарство** от професионално направление код **621 Селско стопанство**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Контрол по изпълнението на заповедта възлагам на Кирчо Атанасов – заместник-министър.

ДАНИЕЛ ВЪЛЧЕВ
ЗАМЕСТИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СПОО	Наименование
Професионално направление	621	СЕЛСКО СТОПАНСТВО
Професия	621040	ТЕХНИК–ЖИВОТНОВЪД
Специалност	6210406	ПЧЕЛАРСТВО И БУБАРСТВО

Утвърдена със Заповед № РД 09 - 739/12.05.2009 г.

София, 2009 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността за придобиване на **трета** степен на професионална квалификация по професията код **621040 Техник-животновъд**, специалност код **6210406 Пчеларство и бубарство** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на **трета** степен на професионална квалификация по изучаваната специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО). До утвърждаване на ДООИ за придобиване на квалификация по професията настоящата Национална изпитна програма следва да се прилага само за системата на народната просвета.

Държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

- 1. За държавния изпит по теория на професията и специалността:**
  - а. Изпитните теми с план-тезиса на учебното съдържание.
  - б. Критерии за оценяване.
- 2. За държавния изпит по практика на професията и специалността:**
  - а. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
  - б. Критерии за оценяване.
- 3. Система за оценяване.**
- 4. Препоръчителна литература.**
- 5. Приложения:**
  - а. Примерен изпитен билет за държавния изпит по теория на професията и специалността.
  - б. Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА/СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Изпитни теми с план-тезис на учебното съдържание

Изпитна тема № 1: Биология на пчелното семейство

План-тезис:

- Състав на пчелното семейство, пчелно гнездо.
- Храна и хранене на пчелите.
- Нектарна токсикоза.
- Пръскачки – класификация и общо устройство.
- Пазар и пазарни фактори.

Приложна задача/казус: Какви са различията в устройството на краката на пчелата работничка, пчелната майка и търтея?

Дидактически материали: Схеми на пръскачки.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 1</i>	Максимален брой точки
1. Сравнява пчелните индивиди и описва пчелното гнездо.	15
2. Описва храната, която използват пчелите.	10
3. Описва признаците и обяснява причините за възникване на нектарна токсикоза.	10
4. Описва устройството и действието на пръскачките.	10
5. Дефинира понятието пазар и анализира влиянието на пазарните фактори.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 2: Развитие на медоносната пчела

План-тезис:

- Фази на развитие на пчелното яйце.
- Значение на пчелната майка.
- Значение на цветния прашец за пчелите и човека.
- Плевели по фуражните култури и борба с тях.
- Съвременни системи за управление на качеството на продукцията.

Приложна задача/казус: Кога пчелите работнички носят яйца и как това се отразява върху пчелното семейство.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 2</i>	Максимален брой точки
1. Сравнява фазите на развитие.	10
2. Анализира значението на пчелната майка за пчелното семейство.	10
3. Анализира значението на цветния прашец за пчелите и човека.	10
4. Описва плевелите по фуражните култури и предлага начини за борба с тях.	10
5. Описва съвременните системи за управление качеството на продукцията	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 3: Зазимяване на пчелните семейства

План-тезис:

- Зазимяване на пчелните семейства в даданблатови кошери и в многокорпусни кошери – сравнение между двата метода.
- Грижи за пчелните семейства през зимата.
- Подхранване с белтъчна храна.
- Имунитет и видове имунитет.
- Многогодишни тревни смески – агротехника на отглеждане.

Приложна задача/казус: Защо трябва да се стеснява силно гнездото при зазимяване на пчелните семейства? Обосновете отговора си.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 3</i>	Максимален брой точки
1. Обяснява и сравнява начините на зазимяване.	10
2. Описва грижите за пчелите през зимата.	10
3. Обяснява подхранването с белтъчна храна.	10
4. Дефинира имунитета и описва видовете му.	10
5. Обяснява агротехниката на отглеждане на многогодишните тревни смески.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 4: Грижи за пчелните семейства през пролетта

План-тезис:

- Стесняване и затопляне на гнездата.
- Пролетно подбудително подхранване, стимулиращо разпечатване на питите с мед, обръщане и разместване на питите.
- Разширяване и обновяване на пчелните гнезда.
- Многогодишни бобови фуражни култури – ботанически и биологични особености.
- Преси за сено – видове и общо устройство.

Приложна задача/казус: Изчисляване на показатели, свързани с използване на пасищата - брой на парцелите, продуктивност и натовареност.

Дидактически материали: Примерни данни, необходими за изчисляване на показателите.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 4</i>	Максимален брой точки
1. Изяснява значението на стесняването и затоплянето на пчелните гнезда.	10
2. Анализира значението на пролетното подбудително подхранване.	10
3. Описва технологията за разширяване и обновяване на гнездата.	10
4. Описва ботаничните и биологичните особености на многогодишните бобови фуражни култури.	10
5. Описва устройството и нагласяването за работа на пресите за сено.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 5: Восъкоотделяне и градеж на пители

План-тезис:

- Същност на восъкоотделянето и градеж на пители.
- Използване на восъкоотделянето при пелите.
- Уреди за монтиране на восъчни основи.
- Голям и малък восъчен молец.
- Организационна структура на фирма.

Приложна задача/казус: По какъв начин може да се използва восъкоотделянето при биологичната борба с вароатозата? Обосновете отговора си.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 5</i>	Максимален брой точки
1. Обяснява същността на восъкоотделянето.	5
2. Обяснява как се използва восъкоотделянето при пелите.	10
3. Характеризира уредите за монтиране на восъчни основи.	10
4. Описва признаците и обяснява причините и начините за профилактика на восъчния молец.	10
5. Прилага знанията за организационна структура на фирма.	10
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 6: Работа на пелина по време на главната паша

План-тезис:

- Използване на главната паша и поставяне на магазините.
- Изваждане на пители и центрофугиране на меда.
- Фалшификации на меда и разпознаването им.
- Едногодишни зърнено-бобови фуражни култури – видове, сортове, биологични особености.
- Организация и заплащане на труда при отглеждане на пелни семейства.

Приложна задача/казус: Какво трябва да се направи, ако пелите на отделно семейство не се качват в магазина? Обосновете отговора си.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 6</i>	Максимален брой точки
1. Изяснява използването на главната паша за поставянето на магазините.	10
2. Определя момента за изваждане на пители за центрофугиране.	10
3. Описва фалшификациите на меда и начините за разпознаването им.	10
4. Описва ботаничните и биологичните особености на едногодишните зърнено-бобови фуражни култури.	10
5. Избира и описва подходяща организация и заплащане на труда.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 7: Естествено размножаване на пчелите

План-тезис:

- Естественото роене и вредата от него, прекратяване на ранното роево състояние.
- Хващане и използване на роеве.
- Многокорпусен кошер.
- Американски гнилец.
- Предприемачът - основна фигура в организирането на бизнеса.

Приложна задача/казус: Какво трябва да направите, за да не избяга от кошера роякът, който сте хванали? Обосновете отговора си.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 7</i>	Максимален брой точки
1. Изяснява вредата от естественото роене и описва начините прекратяване на роевото състояние на пчелите.	10
2. Описва начините за хващане на роеве.	10
3. Обяснява особеностите в устройството на многокорпусния кошер.	10
4. Описва признаците и обяснява причините и начините за профилактика на американския гнилец.	10
5. Дефинира понятието предприемач.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 8: Изкуствено размножаване на пчелите

План-тезис:

- Развъдно-подобрителна работа с пчелите.
- Изкуствено отглеждане на пчелни майки.
- Получаване и съхраняване на пчелно млечице.
- Неприятелите по фуражните култури и борба с тях.
- Себестойност. Класификация на разходите.

Приложна задача/казус: Как ще определите, че в едно пчелно семейство няма майка, и какво ще направите, за да преодолеете това състояние?

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 8</i>	Максимален брой точки
1. Анализира развъдно-подобрителната работа с пчелите.	10
2. Обяснява как се отглеждат по изкуствен начин пчелни майки.	10
3. Описва и сравнява начините за получаване и съхраняване на пчелно млечице.	10
4. Описва неприятелите и начините за борба с тях.	5
5. Дефинира понятието себестойност и класифицира разходите.	10
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 9: Пчелна отрова

План-тезис:

- Биологично действие на пчелната отрова.
- Получаване на пчелна отрова.
- Ужилване и мерки против него.
- Едногодишни тревни смески – видове и агротехника на отглеждане.
- Фактори, оказващи влияние върху създаването на собствен бизнес.

Приложна задача/казус: По какъв начин действа пчелната отрова върху човешкия организъм и какви заболявания може да лекува?

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 9</i>	Максимален брой точки
1. Описва и анализира биологичното действие на пчелната отрова.	10
2. Описва техниката на получаване на пчелната отрова.	10
3. Знае какви мерки се прилагат против ужилване.	10
4. Описва видовете и обяснява агротехниката на отглеждане на едногодишните тревни смески.	10
5. Описва факторите за създаване на собствен бизнес.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 10: Отглеждане на пчелни майки

План-тезис:

- Естествена отглеждане на пчелни майки.
- Изкуствено отглеждане на пчелни майки.
- Смяна и придаване на пчелни майки.
- Простудено пило.
- Организация и нормиране на труда.

Приложна задача/казус: При загуба на пчелната майка, за да създадат пчелите нова качествена майка, на каква възраст трябва да бъдат яйцата в пчелното гнездо? Обосновете своя отговор.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 10</i>	Максимален брой точки
1. Анализира начините за естествено отглеждане на пчелни майки.	10
2. Анализира начините за изкуствено отглеждане на пчелни майки.	10
3. Обяснява как се сменят и придават пчелни майки.	10
4. Описва признаците и обяснява причините за появата на простудено пило.	10
5. Описва организацията и нормирането на труда.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 11: Развитие на копринената пеперуда

План-тезис:

- Онтогенетично развитие – пеперуда, яйца, гъсеница – външно устройство.
- Какавида, биологични ритми.
- Влияние на храната и температурата върху растежа на бубите.
- Предаване на инфекцията и пътища за разпространение.
- Организационна структура на фирма.

Приложна задача/казус: По какъв начин може да се повлияе на яйцата на копринената пеперуда, за да се получат индивиди само от женски пол?

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 11</i>	Максимален брой точки
1. Обяснява особеностите в онтогенетичното развитие на копринената буба.	10
2. Анализира биологичните ритми.	10
3. Обяснява влиянието на храната и температурата върху растежа на бубите.	10
4. Знае как се предава инфекцията и какви са пътищата за разпространението.	10
5. Прилага знанията за организационна структура на фирма.	10
6. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 12: Отбор и подбор в бубарството

План-тезис:

- Фактори, определящи ефективността на отбора.
- Подбор.
- Породи копринени пеперуди, отглеждани у нас - сравнение.
- Плевели по фуражните култури и борба с тях.
- Организация на производствения процес.

Приложна задача/казус: Каква е разликата между отбор и подбор? Как подборът помага за подобряване на наследствените заложи на бубите? Обосновете отговора си.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 12</i>	Максимален брой точки
1. Описва факторите, определящи ефективността на отбора.	10
2. Обяснява понятието подбор, знае как се извършва.	10
3. Сравнява качествата на породите.	10
4. Знае кои са плевелите и как се води борба с тях.	10
5. Описва начините за организация на производствения процес.	10
6. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 13: Технология на пролетните бубохранения

План-тезис:

- Отглеждане на бубите от първите възрасти.
- Температура, влажност, аерация, светлина.
- Цитоплазмена полиедрия, причинител, клинични признаци, профилактика и борба с болестта.
- Царевица – агротехника на отглеждане, прибиране и съхранение.
- Организация на производството, труда и управлението при отглеждане на буби.

Приложна задача/казус: Какви мерки се вземат за предпазване на бубите от първите възрасти от мравки?

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 13</i>	Максимален брой точки
1. Анализира отглеждането на бубите от първите възрасти.	10
2. Анализира влиянието на зоохигиенните фактори върху бубите.	10
3. Описва признаците и обяснява причините за появата на цитоплазмена полиедрия.	10
4. Описва агротехниката на отглеждане на царевицата и обяснява начини за прибиране и съхранение.	10
5. Избира и описва подходяща организация на производството, труда и управлението.	10
6. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 14: Технология на пролетните бубохранения

План-тезис:

- Отглеждане на бубите от последните възрасти.
- Температура, влажност, аерация, светлина.
- Пибрина, причинител, клинични признаци, профилактика и борба.
- Аерозолни генератори – видове и устройство.
- Предприемачът - основна фигура в организирането на бизнеса.

Приложна задача/казус: Съставете режим за хранене и отглеждане през различните възрасти.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 14</i>	Максимален брой точки
1. Анализира отглеждането на бубите от последните възрасти.	10
2. Анализира влиянието на зоохигиенните фактори върху бубите.	10
3. Описва признаците и обяснява причините за появата на пибрината.	10
4. Описва устройството и видовете аерозолни генератори.	10
5. Дефинира понятието предприемач.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 15: Технология на лятно-есенните бубохранения

План-тезис:

- Особенности на лятно-есенните бубохранения.
- Завиване на пашкули.
- Микроклимат в сградите.
- Почистване и дезинфекция.
- Съоръжения за хранене и поене – устройство, действие.
- Себестойност. Класификация на разходите.

Приложна задача/казус: След колко дни от масовото покачване на гъсениците по храстите трябва да се умъртвят какавидите в пашкулите и защо?

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 15</i>	Максимален брой точки
1. Анализира особеностите на лятно-есенните бубохранения.	10
2. Обяснява процеса на завиване на пашкулите.	10
3. Анализира стойностите, които влияят върху микроклимата.	10
4. Описва начините за почистване и дезинфекция и определя средствата и дозите за дезинфекция.	10
5. Дефинира понятието себестойност и класифицира разходите, които я формират.	10
6. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 16: Първична обработка на пашкулите

План-тезис

- Умъртвяване на какавидите.
- Изсушаване на пашкулите.
- Отравяния на бубите.
- Морфологична и анатомична характеристика на черницата.
- Качество на продукцията.

Приложна задача/казус: Кои са качествата при изкупуване на пашкули?

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 16</i>	Максимален брой точки
1. Описва начините за умъртвяване на пашкулите.	10
2. Описва начините за изсушаване на пашкулите.	10
3. Описва признаците и обяснява причините за отравянията.	10
4. Характеризира морфологично и анатомично черницата.	10
5. Анализира качеството на продукцията.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 17: Съхраняване на пашкулите

План-тезис

- Сортиране и съхраняване на пашкулите.
- Опазване на пашкулите от вредители.
- Неприятелите на черницата – американска бяла пеперуда.
- Вентилационни съоръжения – видове, принцип на действие.
- Качество на продукцията.

Приложна задача/казус: Какви мероприятия се извършват в помещенията за съхранение на пашкулите и с какво? Обосновете отговора си.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 17</i>	Максимален брой точки
1. Обяснява начините за сортиране и съхраняване на пашкулите.	10
2. Обяснява как да се опазят пашкулите от вредители.	10
3. Описва развитието на американската бяла пеперуда и вредите, които оказва.	10
4. Описва видовете вентилационни системи и обяснява принципа им на действие.	10
5. Анализира качеството на продукцията.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 18: Профилактика на болестите по бубите

План-тезис

- Външен оглед на бубите, диагностика на болестите.
- Карантина.
- Дезинфекция, препарати за дезинфекция, използвани в бубарството.
- Уреди и апарати за дезинфекция.
- Методи на ценообразуване, свързани с пазара.

Приложна задача/казус: Изчислете какво количество хлорна вар е необходимо за направата на 10% разтвор, нужен за дезинфекцията на помещение от 22 кв.м.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 18</i>	Максимален брой точки
1. Описва промените в бубите и обяснява как се диагностицират.	10
2. Обяснява какво представлява карантината.	10
3. Описва процеса на дезинфекция и използваните препарати.	10
4. Описва устройството и действието на уредите за дезинфекция.	10
5. Избира и описва методите на ценообразуване, свързани с пазара.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

2. Критерии за оценяване

Комисията по оценяване на изпита по теория на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира конкретният брой присъдени точки.

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания

Чрез държавния изпит по практика на професията и специалността се проверяват и оценяват професионалните умения и компетентности на обучаваните, отговарящи на **трета** степен на професионална квалификация.

Изпитът по практика на професията и специалността се състои в преценка на зоохигиенните и екологичните изисквания за отглеждане на пчели и буби, избор на подходящи породи, технологии на хранене и отглеждане, начини на размножаване, извършване на дейности, свързани с отглеждането на пчелите и бубите и производството, съхранението и първичната обработка на продукцията, техническо обслужване на машините и съоръженията, използвани в пчеларството и бубарството.

Индивидуалното изпитно задание съдържа пълното наименование на училището/обучаващата институция, празни редове за попълване имената на обучавания, квалификационната форма, началната дата и началния час на изпита, крайния срок на изпита – дата и час, темата на индивидуалното практическо задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалните практически задания се изготвят от комисията за провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността в училището/обучаващата институция. Броят на изготвените задания трябва да бъде поне с един повече от броя на явяващите се в деня на изпита. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

Примерно практическо задание: Преглед на пчелно семейство

Указания: Подготовка на инвентара за работа.

Приготвяне на пушалката.

Изваждане на пчелните пити.

Преглеждане на пчелните пити.

Установяване на нередности в пчелното гнездо.

Предотвратяване на нередностите.

Преценка на здравословното състояние на пчелното семейство.

2. Критерии за оценяване

За всяко индивидуално практическо задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, разработва показатели по критериите, определени в таблицата. Посочва се максималният брой точки, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя.

Пример:

№	Критерии	Показатели	Макси-мален брой точки	Тежест
1.	<p>Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.</p> <p><i>Забележка: Този критерий няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).</i></p>	<p>1.1. Избира и използва правилно лични предпазни средства.</p> <p>1.2. Правилно и по безопасен начин употребява предметите и средствата на труда.</p> <p>1.3. Разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа, и дефинира, и спазва предписания за съвременна реакция.</p> <p>1.4. Описва дейностите за опазване на околната среда, свързани с изпитната му работа, включително почистване на работното място.</p>		да/не
2.	<p>Ефективна организация на работното място.</p>	<p>2.1. Подреденост на инструменти, пособия и материали, осигуряваща удобство и точно спазване на технологията.</p> <p>2.2. Целесъобразна употреба на материалите;</p> <p>2.3. Работа с равномерен темп за определено време.</p>	2 2 1	5
3.	<p>Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предписанията.</p>	<p>3.1. Обяснява работата си при спазване на йерархична подчиненост от други лица.</p> <p>3.2. Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с изпитното задание (материали, инструменти, лични предпазни средства).</p>	3 2	5
4.	<p>Правилен подбор на детайли, материали и инструменти съобразно конкретното задание.</p>	<p>4.1. Преценява типа и вида на необходимите материали, детайли и инструменти според изпитното задание.</p> <p>4.2. Правилно подбира количеството и качеството на необходимите материали, детайли и инструменти.</p>	2 3	5
5.	<p>Спазване на технологичната последователност на операциите според практическото изпитно задание.</p>	<p>5.1. Самостоятелно определя технологичната последователност на операциите.</p> <p>5.2. Спазва технологичната последователност на операциите в процеса на работа.</p>	3 2	5
6.	<p>Качество на изпълнението на практическото изпитно задание. Изчерпателност на разработката.</p>	<p>6.1. Всяка завършена операция съответства на изискванията на съответната технология.</p> <p>6.2. Крайното изделие съответства на зададените технически параметри;</p> <p>6.3. Изпълнява задачата в поставения срок.</p>	8 8 4	20

7.	Самоконтрол и самопроверка на изпълнението на практическото изпитно задание.	7.1. Осъществява операционен контрол – при избора на материали, изделия и инструменти и при изпълнение на конкретни дейности. 7.2. Контролира техническите показатели - текущо и на готово изделие. 7.3. Оценява резултатите, взема решение и отстранява грешките. 7.4. Прави оптимален разчет на времето за изпълнение на изпитното задание.	1 1 1 2	5
8.	Защита на извършения монтаж (ремонт) настройка на уреда (машина/апарат и др.) или защита на изработения проект или защита качествата на готовото изделие.	8.1. Може да представи и обоснове приетия вариант на решение /изпълнение на практическото задание. 8.2. Демонстрира добра техника на презентирание.	10 5	15
Общ брой точки			60	

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Максималният брой точки за всяка изпитна тема или за всяко изпитно задание е **60**. Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор.

Преминаването от точки в цифрова оценка съгласно чл. 7, ал. 4 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общият брой точки от всички критерии : 10

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория е в съответствие с чл. 46 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

Изпълнението на практическото задание от държавния изпит по практика се оценява в съответствие с чл. 48 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Бижев, Б. Ненчев, П. Пчеларство. Земиздат, София, 1990.
2. Недялков, Стойко, Бижев, Бижо. Практическо пчеларство. Земиздат, София, 1990.
3. Радоев, Любен. Календарен справочник по пчеларство. Дионис, София, 1998.
4. Овесенска, Л. Бубарство. Земиздат, София, 1992.
5. Петков, Н. Петков, М. Манчев, М. Наръчник на бубохранителя. Земиздат, София, 1989.
6. Петков М., Манчев М. Всичко за фермера. Отглеждане на буби. Земиздат, София, 1992.
7. Злотин. Занимателно бубарство. Земиздат, София, 1983.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. Василка Димова – Професионална гимназия по селско стопанство, гр. Пазарджик
2. Светла Сиракова – Професионална гимназия по селско стопанство, гр. Пазарджик

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

а) Примерен изпитен билет

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

**по професията 621040 Техник–животновъд
специалността 6210406 Пчеларство и бубарство**

Изпитен билет №.....

Изпитна тема: .....

(изписва се точното наименование на темата)

План-тезис: .....

.....

.....

Приложна задача:
.....

Описание на дидактическите материали:.....

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия) (подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:.....

(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/обучаващата институция)

б) Примерно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА/СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

**по професията 621040 Техник–животновъд
специалността 6210406 Пчеларство и бубарство**

Индивидуално практическо задание №.....

На ученика/обучавания .....
(трите имена на ученика/обучавания)

от .....клас/курс,

начална дата на изпита: ..... начален час: .....

крайна дата на изпита: ..... час на приключване на изпита:.....

1. Да се .....
(вписва се темата на изпитното задание)

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН: .....
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:.....
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/обучаващата институция)